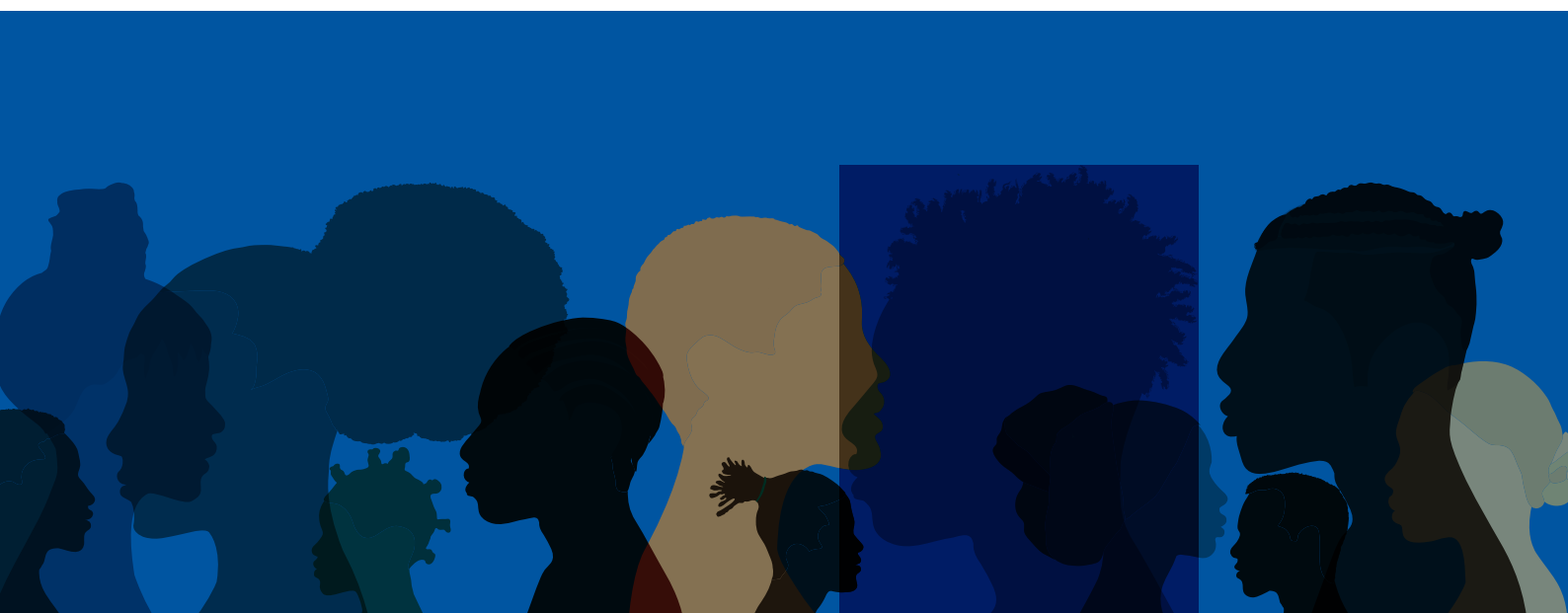
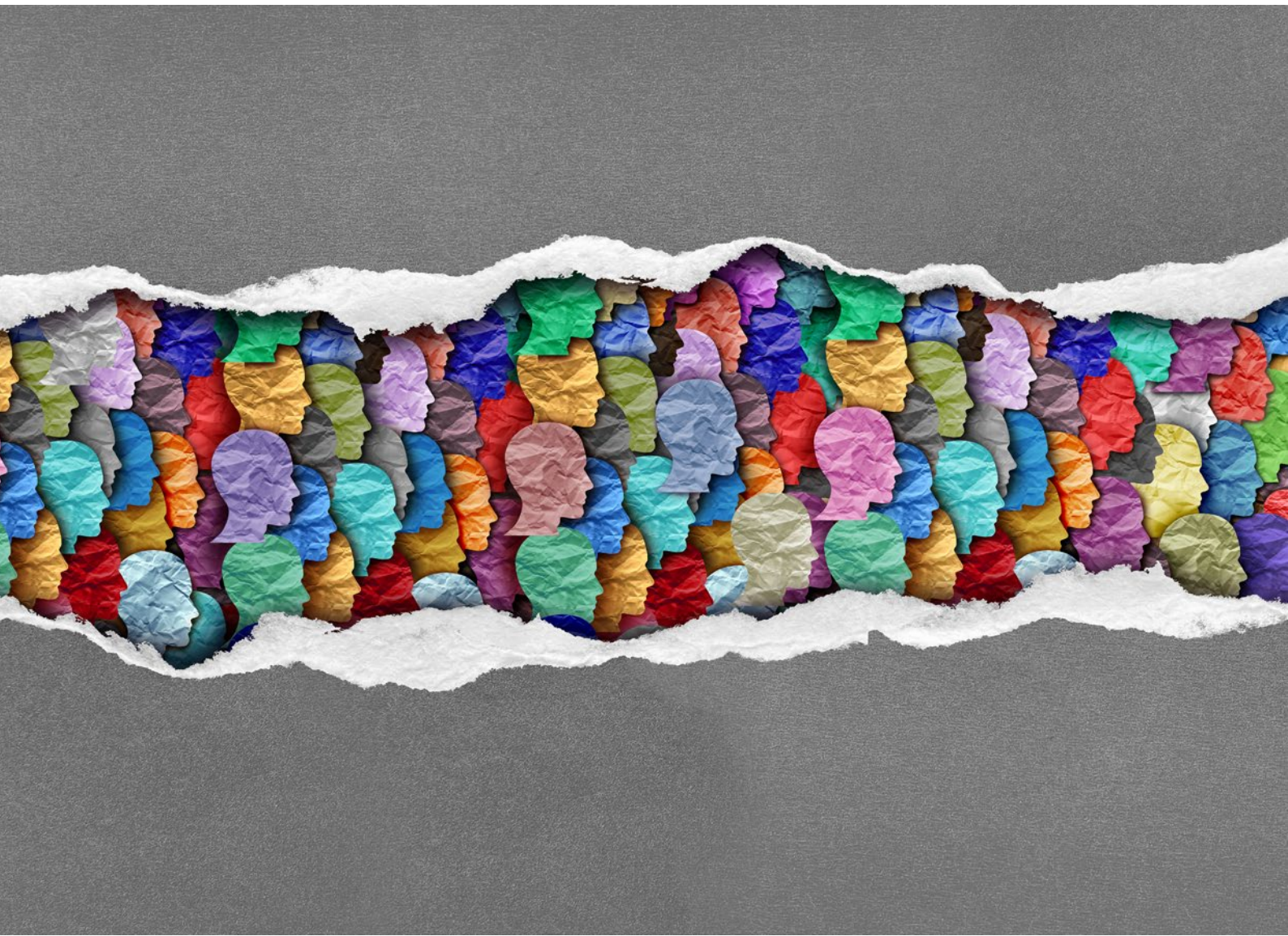

KONCEPCIA PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV A DEMOKRACIE VO SVETE

MINISTERSTVO
ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

KONCEPCIA PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV A DEMOKRACIE VO SVETE

OBSAH

Východiská, princípy, ciele politiky podpory ľudských práv a demokracie vo svete	4
Tematické priority podpory ľudských práv a demokracie vo svete	6
Nástroje	8
Nové ocenenie ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí udeľované za podporu ľudských práv a demokracie	9

I. KONCEPCIA PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV A DEMOKRACIE VO SVETE

Dodržiavanie ľudských práv, ich ochrana a proaktívna podpora ich šírenia sú neoddeliteľnou súčasťou hodnotového vektora Slovenskej republiky, ktorý je rovnako uplatňovaný smerom do vnútra krajiny, ako aj navonok v kontexte nášho členstva v EÚ, OSN, Rade Európy, OBSE, NATO a v mnohých ďalších sektorových, špecializovaných politických a bezpečnostných organizáciách. Bez ohľadu na primárne zameranie organizácie je vždy možné identifikovať priamo (alebo implicitne) jej ľudskoprávny rozmer.

Ambíciou modernej slovenskej zahraničnej politiky je proaktívne využívať celú škálu zahraničnopolitických nástrojov na podporu ľudských práv a demokracie vo svete. Spektrum týchto aktivít obsahuje zapojenie sa SR do iniciatív na podporu ľudských práv na multilaterálnych fórach, mediálne výstupy k aktuálnym ľudskoprávnym otázkam, verejné deklarovanie podpory inkluzívnemu dialógu a občianskej spoločnosti v krajinách, ktoré nerešpektujú ľudskoprávne princípy.

**JEDNÝM Z NAJADRESNEJŠÍCH
NÁSTROJOV, KTORÝ
MÁ POTENCIÁL PRINIESTŤ ŽELANÉ
VÝSLEDKY - V PODOBE ZLEPŠENIA
ĽUDSKOPRÁVNEJ SITUÁCIE
VO VOPRED URČENEJ OBLASTI -
JE REALIZÁCIA KONKRÉTNÝCH
PROJEKTOV NA PODPORU
ĽUDSKÝCH PRÁV, DEMOKRACIE
A PRÁVNEHO ŠTÁTU V TRETÍCH
KRAJINÁCH.**

Základ pre tieto aktivity je daný Programovým vyhlásením vlády 2021 – 2024 a Bezpečnostnou stratégiou SR¹.

V zmysle Programového vyhlásenia vlády SR na obdobie rokov 2021 – 2024: „*Ochrana ľudských práv a základných slobôd, ako aj presadzovanie princípov právneho štátu bude kľúčovým kritériom pri presadzovaní zahraničnopolitických záujmov SR.*“

Po ukončení druhého členstva SR v Rade OSN pre ľudské práva (2008 – 2011 a 2018 – 2020) schválila vláda SR uznesením č. 178 zo 7. apríla 2021 materiál Správa o členstve Slovenskej republiky v Rade OSN pre ľudské práva v období rokov 2018 – 2020. Prioritami SR počas trojročného členstva v Rade boli najmä boj proti všetkým formám rasizmu, xenofóbie a s tým spojenej intolerancie, práva dieťaťa a podpora slobody náboženského vyznania alebo presvedčenia a náboženskej tolerancie. Materiál ukladá príslušným rezortom úlohy v oblasti podpory ľudských práv na medzinárodnej úrovni, najmä v rámci slobody náboženstva alebo presvedčenia, slobody médií a bezpečnosti novinárov, boja proti rasizmu a iným formám intolerancie, ako aj ľudských práv a podnikania.

Projekty na podporu ľudských práv boli doposiaľ čiastočne, nie však adekvátne realizované cez nástroje rozvojovej spolupráce, v rámci sektorovej priority Dobrá správa vecí verejných a budovanie občianskej spoločnosti. Na ich implementáciu boli využité najmä dotačné projekty, ale aj finančné príspevky, ktoré poskytuje Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (ďalej len „SAMRS“) na základe žiadosti predloženej zastupiteľským úradom SR (ďalej len „ZÚ SR“), či finančné príspevky miestnym organizáciám v partnerských krajinách. V súlade so Strednodobou stratégiou rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023 (ďalej len „strednodobá stratégia“), SR uplatňuje naprieč všetkými rozvojovými aktivitami prierezovú tému, ktorá má jasný ľudskoprávny charakter – rovnosť príležitostí.

Vybrané slovenské mimovládne rozvojové organizácie, ktoré realizovali, resp. realizujú projekty obsahujúce ľudskoprávnu tematiku s podporou SlovakAid alebo iných donorov (napr. EÚ, USA, Medzinárodný vyšehradský fond - IVF), sa tematicky zameriavajú najmä na rovnosť príležitostí, posilnenie postavenia žien, právo na dôstojnú prácu, environmentálne právo. V krajinách, v ktorých sú ľudské práva citlivou oblasťou, sa mimovládne organizácie koncentrujú na „softové“ aktivity, akými sú podpora kapacít miestnych organizácií, školenia, mentoring, aktívna participácia na spoločenskom dianí, kampane a pod. Teritoriálne slovenské mimovládne organizácie pôsobili, resp. pôsobia vo vybraných krajinách západného Balkánu, Východného partnerstva, na Blízkom východe a v Ázii (napr. Mjanmarsko, Filipíny), v strednej Ázii,

na Kube, v prípade projektov rozvojového vzdelávania aj na Slovensku.

Prvým cieľným krokom podpory ľudských práv v rámci Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky (ministerstvo) bola séria aktivít a projektov na podporu bieloruskej občianskej spoločnosti v nadväznosti na udalosti po zmanipulovaných prezidentských voľbách na základe uznesenia vlády SR č. 538 z 2. septembra 2020.

Dňa 17. februára 2020 ministerstvo uzavrelo memorandum o spolupráci s nezávislou organizáciou *European Endowment for Democracy* (EED), ktorú vytvorila EÚ a jej členské štáty aj s veľkou podporou SR v roku 2013. SR prispela EED v roku 2012 sumou 60 tis. EUR, na roky 2015/2016 sumou 100 tis. EUR, v roku 2017 sumou 30 tis. EUR, v roku 2020 sumou 50 tis. EUR a 20 tis. EUR na projekt v Bielorusku. Každoročné finančné príspevky SR do EED zo SAMRS sú určené na podporu demokracie v krajinách Východného partnerstva a západného Balkánu.

Členstvo v OSN, EÚ, OBSE, Rade Európy – organizáciách, pre ktoré je ochrana ľudských práv súčasťou ich *core business* – vytvára základný predpoklad na to, aby SR pôsobila ako hodnotovo dôveryhodný donor, ktorého aktivity majú byť v synerгии s globálnym úsilím na ochranu ľudských práv a podpory demokracie vo svete. SR sa dlhodobo profiluje vo viacerých ľudskoprávných oblastiach, ktoré sú o. i. výsledkom skúseností získaných počas dvoch členstiev SR v Rade OSN pre ľudské práva (2008 – 2011 a 2018 – 2020), z predsedníctva SR v OBSE v roku 2019, ako aj výsledkom reakcií SR na dianie v geograficky blízkyh alebo vzdialenejších regiónoch.

¹ „*Slovenská republika bude vo svojej zahraničnej a bezpečnostnej politike aktívne upevňovať a presadzovať hodnoty slobody, demokracie, právneho štátu, rovnosti, ľudskej dôstojnosti a ochrany všetkých ľudských práv a základných slobôd, vrátane slobody náboženstva, presvedčenia a náboženskej tolerancie.*“ (Bezpečnostná stratégia SR, z bodu 66)

štátnymi orgánmi. Okrem identifikácie ľudskoprávných tém a spolupráce s občianskou spoločnosťou môžu navrhovať/sprostredkovať spoločné ľudskoprávne projekty členských štátov EÚ v tretích krajinách. Ak má finančná podpora pomôcť situácii v tretích krajinách, logickou voľbou je investícia do občianskej spoločnosti pôsobiacej na mieste. Občianska spoločnosť 1) upozorňuje na porušenia ľudských práv, a teda je (prvým) „prirodzeným“ terčom reštrikcií štátnej moci, 2) má expertízu a znalosť terénu a 3) predpoklad prichádzať s konkrétnymi návrhmi na zlepšovanie stavu demokracie.

SR podporuje aktívnu zahraničnú politiku EÚ v presadzovaní ľudských práv a demokracie. Bude v rámci EÚ presadzovať podporu ľudských práv a demokracie do vonkajších vzťahov EÚ osobitne pri Východnom partnerstve, vrátane bezpečnostnej, obchodnej a rozvojovej politiky. Bude podporovať začleňovanie ľudskoprávných doložiek do medzinárodných zmlúv EÚ s tretími krajinami a lepšie prepojenie politiky podpory ľudských práv a demokracie s efektívnym využívaním príslušných finančných nástrojov EÚ.

Popri politických aktivitách bude SR podporovať ľudské práva a demokraciu vo svete aj prostredníctvom projektov. Projektová podpora bude využívať nástroje na multilaterálnej i bilaterálnej úrovni. V roku 2021 pôjde o ľudskoprávne aktivity SR v multilaterálnych organizáciách (OSN, Rada Európy) s dôrazom na podporu slobody prejavu (aj v spolupráci s Koalíciou pre slobodu médií, Platformou Rady Európy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov či Globálnym fondom UNESCO na ochranu médií), práv detí a náboženskej slobody, ako aj využitie relevantných nástrojov rozvojovej spolupráce na podporu demokracie a ľudských práv v teréne.

Z teritoriálneho hľadiska sa bude projektová podpora zameriavať prioritne na regióny západného Balkánu a Východného partnerstva, v synerгии s ostatnými zahraničnopolitickými nástrojmi SR, akými sú napríklad rozvojová spolupráca, ekonomická diplomacia, verejná a kultúrna diplomacia SR. Uvedené nevyklučuje orientáciu aktivít aj na podporu ľudských práv, demokracie a právneho štátu v rozvinutých krajinách vzhľadom na aktuálny trend oslabovania demokratických inštitúcií a vzostup autoritárskych tendencií v globálnom rozsahu konštatovaný vo viacerých štúdiách a výročných správach ľudskoprávných organizácií.

Všetky aktivity budú uskutočňované v úzkej spolupráci s relevantnými odbornými ministerstva a zastupiteľskými úradmi SR. Odbor ľudských práv bude primárne zodpovedný za obsahovú stránku a koordináciu aktivít, či už bilaterálnych alebo multilaterálnych a zabezpečenie ich synerгий a komplementarity. Súčinnosť pri príprave a realizácii projektov na podporu ľudských práv bude poskytovať aj veľvyslankyňa/

veľvyslanec s osobitným poslaním pre ľudské práva.

Uvedené návrhy potvrdzujú, že je potrebné posilniť expertízu Odbor ľudských práv o. i. v oblasti strategickej komunikácie, či podpory nastavenia schémy poskytovania finančných príspevkov SAMRS na základe žiadosti predloženej ZÚ SR, na podporu ľudských práv a demokracie, ako aj komplexnejšie budovanie odborných kapacít naprieč rezortom, vrátane realizácie osobitných školení pre diplomatických pracovníkov so zameraním na ľudskoprávnu problematiku.

**KONCEPCIA PROJEKTOVEJ PODPORY
ĽUDSKÝCH PRÁV A DEMOKRACIE
VO SVETE NA BILATERÁLNEJ
I MULTILATERÁLNEJ ÚROVNI SPOLU
S VEĽVYSLANCOM S OSOBITNÝM
POSANÍM PRE ĽUDSKÉ PRÁVA
PREDSTAVUJÚ DVA VZÁJOMNE
SA PODPORUJÚCE PRVKY
AKTÍVNEHO PRÍSTUPU
K ĽUDSKOPRÁVNEJ AGENDE
AKO NÁSTROJA ZAHRAŇIČNEJ
POLITIKY. MALO BY ÍŠŤ
O PRAKTICKÝ A UDRŽATEĽNÝ
SYSTÉM MINISTERSTVA.**

III. NÁSTROJE

Na realizáciu uvedených cieľov budú využívané:

1. nástroje rozvojovej spolupráce definované v zákone č. 392/2015 Z. z. o rozvojovej spolupráci a o zmene a doplnení niektorých zákonov
2. finančné príspevky do medzinárodných organizácií a na podporu medzinárodných iniciatív
3. existujúce projektové schémy ministerstva
4. ďalšie nástroje a aktivity ministerstva

Ad 1)

Na základe zákona č. 392/2015 Z. z. o rozvojovej spolupráci a o zmene a doplnení niektorých zákonov je možné na podporu ľudských práv v tretích krajinách aktuálne využiť nasledujúce nástroje rozvojovej spolupráce:

- poskytnutie dotácie (realizácia dlhodobějších /max 3 roky/ a finančne náročnejších projektov)

- poskytnutie finančného príspevku (iba zahraničným nepodnikateľským subjektom buď priamo alebo na základe žiadosti podanej ZÚ SR)
- poskytnutie vedomostí a skúseností (*Sharing Slovak Expertise*)

Ako je vyššie uvedené, v zmysle strednodobej stratégie je jedným zo šiestich sektorových priorit aj Dobrá správa vecí verejných a budovanie občianskej spoločnosti (v rámci nej „reforma verejného sektora, riadenie verejných financií, podpora právneho štátu a účasti občianskej spoločnosti na demokratických procesoch, budovanie kapacít samospráv a aktívna účasť občanov na rozvoji komunit, reforma bezpečnostného sektora, aktivity civilných expertov v medzinárodnom krízovom manažmente, prevencia konfliktov a podpora zmierovacích aktivít“). V roku 2021 bude realizovaná priebežná evaluácia strednodobej stratégie, v rámci ktorej je možné revidovať/posilniť uvedenú sektorovú prioritu o ľudskoprávny rozmer.

Dotáciu v rámci rozvojovej spolupráce možno poskytnúť právnickej osobe založenej podľa právneho poriadku SR na rôzne druhy aktivít, a to napríklad na

- a. rozvojový projekt,
- b. humanitárny projekt,
- c. projekt rozvojového vzdelávania,
- d. projekt verejnej informovanosti,
- e. projekt budovania kapacít,
- f. vyslanie dobrovoľníka do partnerskej krajiny,
- g. rozvojový program.

Okruh tretích krajín je v prípade nástrojov rozvojovej spolupráce vymedzený strednodobou stratégiou (všetky krajiny západného Balkánu, Východného partnerstva okrem Arménska a Azerbajdžanu, Keňa, východná subsaharská Afrika, Blízky východ /Irak, Jordánsko, Libanon, Sýria/, Afganistan).

Ad 2)

SR bude rozvíjať multilaterálnu spoluprácu - poskytnie finančné príspevky do medzinárodných organizácií a na multilaterálne, medzinárodné aktivity a iniciatívy SR na podporu ľudských práv a demokracie najmä na pôde OSN, Rady Európy a OBSE (s aktívnym zapojením SM OSN New York, SM OSN Ženeva, SD UNESCO Paríž, SM Viedeň, SM RE Štrasburg a SZ EÚ Brusel), osobitne týkajúce sa slobody médií, slobody náboženstva alebo presvedčenia a boja proti rasizmu a iným formám intolerancie.

Ad 3)

S cieľom systematicky integrovať tému podpory ľudských práv, demokracie a právneho štátu v tretích krajinách do všetkých politík, ktoré ministerstvo presadzuje, a posilniť synergie medzi jednotlivými zahraničnopolitickými nástrojmi, sa budú využívať aj existujúce projektové schémy ministerstva (v gescii mimo Sekcie medzinárodných organizácií a ľudských práv). V prípade politického záujmu realizovať aktivity aj v rozvinutých krajinách, vrátane členských krajín EÚ, bude potrebné vytvoriť novú projektovú schému v rámci ministerstva vzhľadom na to, že nástroje rozvojovej spolupráce je možné použiť iba v rozvojových krajinách vymedzených strednodobou stratégiou.

Ad 4)

V súlade s prvou tematickou prioritou - systematické začleňovanie ľudských práv do politík ministerstva - budú využívané aj ďalšie nástroje ako ekonomická, kultúrna a

verejná diplomacia či strategická komunikácia. Pracovníci rezortu budú intenzívnejšie vzdelávaní v oblasti podpory ľudských práv a demokracie vo svete.

Koncepcia strategickej komunikácie a verejnej diplomacie, ako aj rámcové priority kultúrnej diplomacie SR by mali širšie a efektívnejšie pracovať s témou podpory ľudských práv nad rámec aktuálneho pripomínania si významných osobností a výročí primárne s väzbou na vznik OSN a pod. Cieľom by malo byť rozpracovanie týchto rámcových stratégií so zameraním na kľúčové tematické a regionálne oblasti podpory ľudských práv v zahraničnej politike SR a návrh iniciatív popularizujúcich problematiku vo vzťahu k domácej verejnosti, osobitne mladej generácii (napr. organizovanie koncertov, výstav fotografií, či prezentácií filmov s ľudskoprávnou problematikou).

3.1. NOVÉ OCENENIE MINISTRA ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ UDEĽOVANÉ ZA PODPORU ĽUDSKÝCH PRÁV A DEMOKRACIE

Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky bude udeľovať ocenenia za významný prínos k ochrane a podpore ľudských práv a demokracie 10. decembra, keď si medzinárodné spoločenstvo každoročne pripomína Medzinárodný deň ľudských práv v nadväznosti na prijatie Všeobecnej deklarácie ľudských práv Valným zhromaždením OSN (10. decembra 1948 v Paríži).

KONCEPCIA PODPORY L'UDSKÝCH PRÁV A DEMOKRACIE VO SVETE